

Nazwa modułu kształcenia	Warsztat historia sztuki I
Nazwa jednostki prowadzącej moduł	Instytut Historii Sztuki
Kod modułu	IHS-I-02
Język kształcenia	Polski
Efekty kształcenia dla modułu kształcenia	<p>WIEDZA:</p> <p>K_W02 zna i rozumie terminologię historii sztuki</p> <p>K_W03 ma uporządkowaną wiedzę ogólną, obejmującą terminologię, teorie i metodologię z zakresu historii sztuki</p> <p>K_W05 ma podstawową wiedzę o dziedzinach i dyscyplinach naukowych powiązanych z historią sztuki</p> <p>K_W09 ma świadomość kompleksowej natury języka oraz jego złożoności i historycznej zmienności jego znaczeń</p> <p>UMIĘJĘTNOŚCI:</p> <p>K_U01 potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informację z wykorzystaniem różnych źródeł i sposobów</p> <p>K_U05 potrafi rozpoznać różne rodzaje dzieł sztuki oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem typowych metod, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym</p> <p>K_U10 ma umiejętności językowe w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego</p> <p>KOMPETENCJE SPOŁECZNE</p> <p>K_K01 rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie</p> <p>K_K04 prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykonywaniem zawodu</p> <p>K_K05 ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy i innych kontynentów</p>
Typ modułu kształcenia (obowiązkowy/fakultatywny)	Obowiązkowy
Rok studiów	I
Semestr	1 i 2
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących moduł	prof. Piotr Krasny, dr hab. Zenon Piech, dr hab. Małgorzata Smorań-Różycka, dr Marcin Szyma, dr hab. Marek Walczak, lub osoby wyznaczone przez Dyрекcję IHS, w ramach posiadanych możliwości kadrowych Instytutu
Imię i nazwisko osoby/osób egzaminującej/egzaminujących bądź udzielającej zaliczenia, w przypadku gdy nie jest to osoba prowadząca dany moduł	prof. Piotr Krasny, dr hab. Zenon Piech, dr hab. Małgorzata Smorań-Różycka, dr Marcin Szyma, dr hab. Marek Walczak, lub osoby wyznaczone przez Dyрекcję IHS, w ramach posiadanych możliwości kadrowych Instytutu
Sposób realizacji	wykłady (120 godzin); konwersatoria (120 godzin)
Wymagania wstępne i dodatkowe	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	240

wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studentów, gdy w danym module przewidziane są takie zajęcia	
Liczba punktów ECTS przypisana modułowi	23
Bilans punktów ECTS	<p>1. Podstawy ikonografii od antyku chrześcijańskiego do początków XX w. (obowiązkowy wykład z egzaminem) – 8 pkt</p> <p>2. Historia technik artystycznych (obowiązkowy wykład z egzaminem) – 7 pkt</p> <p>3. Nauki pomocnicze historii (obowiązkowy wykład konwersatoryjny z egzaminem) – 4 pkt</p> <p>4. Konwersatoria i wykłady z oferty dydaktycznej Instytutu Historii Sztuki i Wydziału – 4 pkt</p>
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład, dyskusja na podstawie wskazanej literatury lub referatu, lektura i analiza tekstów źródłowych, dyskusja przy dziele sztuki, konsultacje
Metody sprawdzania i oceny efektów kształcenia uzyskanych przez studentów	Zaliczenie testu z Nauk pomocniczych historii i zdanie egzaminów z Podstaw ikonografii od antyku chrześcijańskiego do początków XX w. (pisemny) oraz Historii technik artystycznych (ustny)
Forma i warunki zaliczenia modułu, w tym zasady dopuszczenia do egzaminu, zaliczenia, a także forma i warunki zaliczenia poszczególnych zajęć wchodzących w zakres danego modułu	Warunkiem zaliczenia modułu jest regularne uczęszczanie na zajęcia (dopuszczalne są dwie nieobecności na zajęciach z każdego przedmiotu). Wymagane jest zdanie egzaminów z Podstawy ikonografii od antyku chrześcijańskiego do początków XX w. oraz Historii technik artystycznych. Wymagane jest zaliczenie testu z Nauki pomocnicze historii . Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu ustnego lub pisemnego, a jej podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.
Treści modułu kształcenia	Zadaniem modułu jest wprowadzenie studentów w podstawowe zagadnienia warsztatowe historii sztuki. W czasie wykładów omawiany jest rozwój typów ikonograficznych i znaczenie badań ikonograficznych w dyscyplinach humanistycznych ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności prawidłowego odczytywania programów treściowych dzieł sztuki. W trakcie konwersatorium omawiane są wszystkie techniki artystyczne zarówno w dziedzinie architektury, jak malarstwa, grafiki, rzeźby i rzemiosła artystycznego. Studenci poznają z autopsji dzieła przechowywane w zbiorach Muzeum UJ, a także próbki różnych materiałów ucząc się rozpoznawać ich pochodzenie i zastosowane techniki artystyczne. Duży nacisk położony jest na umiejętności praktyczne związane z przyszłym zawodem, które następnie (w innych modułach) są sprawdzane w praktyce poprzez pisane prac ćwiczeniowych i udział w pracach o charakterze inwentaryzacyjnym. Konwersatorium z Nauk pomocniczych historii dalej kolejne umiejętności warsztatowe wskazując na rolę i znaczenie heraldyki,

	<p>sfragistyki, numizmatyki, epigrafiki, genealogii, heraldyki, ta także innych nauk pomocniczych w praktyce zawodowej historyka sztuki</p> <p>Moduł obejmuje następujące przedmioty:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawy ikonografii od antyku chrześcijańskiego do początków XX w. (obowiązkowy wykład z egzaminem) 2. Historia technik artystycznych (obowiązkowy wykład z egzaminem) 3. Nauki pomocnicze historii (obowiązkowy wykład konwersatoryjny z egzaminem) 4. Konwersatoria i wykłady z oferty dydaktycznej Instytutu Historii Sztuki i Wydziału
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	Wykazy literatury do poszczególnych przedmiotów zawarte w tabelach poszczególnych przedmiotów
Metody i kryteria oceniania	Zajęcia są oceniane wg następujących kryteriów: gruntowna znajomość problematyki, zaprezentowanej na zajęciach i we wskazanej literaturze, umiejętność zastosowania metod badawczych, zaprezentowanych w trakcie zajęć (sprawdzona poprzez analizę konkretnego dzieła sztuki). Wymagane jest regularne uczęszczanie na wszystkie zajęcia
Wymiar, zasady i forma odbywania praktyk, w przypadku, gdy program kształcenia przewiduje praktyki	Program modułu kształcenia nie przewiduje praktyk zawodowych

Tabele przedmiotów

Nazwa przedmiotu	Podstawy ikonografii od antyku chrześcijańskiego do początków XX w. (obowiązkowy wykład z egzaminem)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki
Nazwa i kod przedmiotu w module	Warsztat historyka sztuki I IHS-I-02-01
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	Obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	Prof. Piotr Krasny, dr hab. Małgorzata Smorań-Różycka, dr hab. Marek Walczak/lub osoby wyznaczone przez Dyрекcję IHS, w ramach posiadanych możliwości kadrowych Instytutu
Sposób realizacji	Wykład
Wymagania wstępne i dodatkowe	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład bogato ilustrowany slajdami. Część prezentowanych ilustracji zostanie omówiona w szczegółowy sposób, aby przybliżyć słuchaczom sposób przeprowadzania analizy ikonograficznej dzieła sztuki
Sposób zaliczenia przedmiotu	Egzamin pisemny
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu pisemnego, a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach. Egzamin pisemny w formie testu, zaliczonego po uzyskaniu przez studenta min. 50% + 1 pkt. Obejmuje zagadnienia zaprezentowane na zajęciach (wskazana literatura ma służyć ugruntowaniu wiedzy przekazanej w trakcie wykładów). Podczas egzaminu należy krótko odpowiedzieć na 18 pytań, nawiązujących do zaprezentowanych slajdów.
Opis przedmiotu	Celem przedmiotu jest przekazanie podstawowej wiedzy na temat dziejów ikonografii sztuki europejskiej od czasów wczesnochrześcijańskich do początku XX wieku. W trakcie zajęć zostaną zaprezentowane społeczne, religijne, filozoficzne i historyczne okoliczności kształtowania się typów i schematów ikonograficznych, a także ich bezpośrednie źródła tekstowe i dzieła-prototypy poszczególnych rozwiązań. Omówione również zostaną sposoby kodyfikacji ikonografii, takie jak rozporządzenia władz kościelnych, traktaty o malarstwie i rzeźbie, kompendia ikonograficzne, zbiory emblematów itp. Pokażemy specyfikę ikonografii w różnych epokach, a zwłaszcza kształtowanie i ugruntowanie schematów ikonograficznych sztuki chrześcijańskiej w starożytności i średniowieczu, ich modyfikację w okresie reformacji i kontrreformacji, rozwój nowych „świeckich” gatunków ikonograficznych w dobie nowożytnej, a także postępującą indywidualizację „języka” ikonografii w XIX i na początku XX wieku. Zaprezentujemy też problem ścisłego powiązania formy i treści dzieła sztuki i także wskażemy środki stosowane w dawnych epokach dla wzmocnienia przekazu ikonograficznego dzieła na widza

	<p>Spis zagadnień szczegółowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Programy typologiczne w sztuce średniowiecznej oraz sposób ich realizacji 8. Kształtowanie się tzw. przedstawień dewocyjnych w XIII-XIV w. 9. Tradycja ikonograficzna wobec liturgii i dramatyzacji liturgicznych 10. Początki i rozwój ikonografii władzy w średniowieczu 11. Ikonografia architektura i pojęcie „kopii” w sztuce średniowiecznej 12. Początki i rozwój ikonografii hagiograficznej 13. Wpływ druku i grafiki na ściśle skodyfikowanie ikonografii w epoce nowożytnej 14. Tradycja i innowacja w nowożytnej ikonografii religijnej Kościoła katolickiego 15. Nowożytna ikonografia religijna Kościoła prawosławnego i Kościołów reformowanych 15. Rozwiązania ikonograficzne służące propagandzie politycznej 16. Rozwiązania ikonograficzne w nowożytnym malarstwie portretowym 17. Rozwiązania ikonograficzne w nowożytnym malarstwie rodzajowym i w pejzażowym oraz w martwej naturze 18. Architektura nowożytna jako „nośnik znaczeń” 19. Nowe tendencje w ikonografii w. XIX 20. Wątki treściowe w architekturze w. XIX 21. Problem przekazu treści w awangardowych tendencjach artystycznych (ekspresjonizm, futuryzm, sztuka abstrakcyjna) 22. Ikonografia sztuki religijnej w XIX i w XX
<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<p>Nie istnieje jeden podręcznik do ikonografii. Wszystkie wskazane książki należy traktować jako literaturę pomocniczą</p> <p>Ogólne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - D. Freedberg, <i>Potęga wizerunków. Studia z historii i teorii oddziaływania</i>, Kraków 2005. <p>Ikonografia średniowieczna;</p> <ul style="list-style-type: none"> - J. F. Hamburger, <i>The Visual and the Visionary: Art and Female Spirituality in Late Medieval Germany</i>, New York 1998 (przynajmniej rozdział <i>The Use of Images in Pastoral Care of Nuns: The Case of Heinrich Suso and the Dominicans</i>; pierw. „The Art Bulletin”, Vol. 71, No. 1 (Mar., 1989), pp. 20-46) - J. H. Marrow, <i>Circumderunt me canes multi: Christ's Tormentors in Northern European Art of the Late Middle Ages and Early Renaissance</i>, „The Art Bulletin”, Vol. 59, No. 2. (Jun. 1977), s. 167-181 [JSTOR]

- J. H. Marrow, *Passion Iconography in Northern European Art of the late Middle Ages and Early Renaissance. A Study of Transformation of Sacred Metaphor into Descriptive Narrative*, Kortrijk 1979
- H. van Os (red.), *The Art of Devotion in the Late Middle Ages in Europe 1300-1500*, Princeton 1994
- T. Dobrzeniecki, *Średniowieczne źródła Piety*, w: *Treści dzieła sztuki. Materiały sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Gdańsk, grudzień 1966*, Warszawa 1969
- T. Dobrzeniecki, *Chrystus Bolesny na Drzewie Życia*, w: Paulina Buchwald-Pelcowa, Jerzy Pelc (red.), *Literatura i kultura polskiego średniowiecza. Człowiek wobec świata znaków i symboli*, Warszawa 1995
- T. Dobrzeniecki, *U źródeł przedstawień „Tron Łaski” i „Pietas Domini”*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie”, t. 15, 1971, s. 221-301
- S. Kobielus, *Niebiańska Jerozolima. Od sacrum miejsca do sacrum modelu*, Warszawa 1989 (II wyd. 2004)
- S. Kobielus, *Krzyż Chrystusa. Od znaku i figury do symbolu i metafory*, Warszawa 2000 (II wyd. 2009)
- S. Kobielus, *Bestiarium chrześcijańskie*, Warszawa 2002
- S. Kobielus, *Ikonografia zdrady i śmierci Judasza*, Ząbki 2005
- S. Kobielus, *Florarium christianum. Symbolika roślin-chrześcijańskastarożytność i średniowiecze*, Kraków 2006
- G. Jurkowlaniec, *Chrystus Umęczony. Ikonografia w Polsce od XIII do XVI wieku*, Warszawa 2001
- P. Skubiszewski, *Programy obrazowe kielichów i paten romańskich*, „Rocznik Historii Sztuki”, t. XIII, 1981
- M. Walczak, *Alter Christus. Studia nad obrazowaniem świętości w sztuce średniowiecznej na przykładzie Tomasza Becketa*, Kraków 2002
- M. Walczak, *Sędziwój of Czechle and Images. Art as a Medium of Religious Identity in Poland in the Second Half of the 15th Century*, [w:] *Public Communication in European Reformation. Artistic and other Media in Central Europe 1380-1620*, ed. M. Bartlová, M. Šroněk, Praha 2007, s. 69-88
- M. Walczak, *Spór Sędziwoja z Czechla z krakowskimi dominikanami w świetle historii sztuki*, [w:] *Zakony*

mendykanckie w aglomeracji krakowskiej w średniowieczu, red. K. Ożóg, M. Zdanek, Kraków 2008, s. 223-238

- K. Zalewska, *Modlitwa i obraz. Średniowieczna ikonografia różańcowa*, Warszawa 1999

Ikonografia nowożytna;

- J. Pelc, *Słowo i obraz na pograniczu literatury i sztuk plastycznych*, Kraków 2002.

- C. Hecht, *Katholische Bildertheologie im Zeitalter von Gegenreformation und Barock. Studien zur Traktaten von Johannes Molanus, Gabriele Paleotti und anderen Autoren*, Berlin 1997

- E. Mâle, *L'art religieux après le concile de Trente*, liczne wydania także w jęz angielskim

- J.B. Knipping, *De iconografie van de contra-reformatie in de Nederlanden*, przekład angielski: *Heaven on Earth, Iconography of the Counter Reformation in the Netherlands*, liczne wydania

- S. Michalski, *Protestanci a sztuka. Spór o obrazy w Europie nowożytnej*, Warszawa 1989

- J. A. Chrościcki, *Sztuka i polityka: Funkcje propagandowe sztuki w epoce Wazów 1587-1668*, Warszawa 1989

- *Ars mitologia. Wokół zagadnień recepcji mitów greckich*, Warszawa 1999

- Z. Ważbiński, *Renesansowy akt wenecki*, Warszawa 1967

- *The Iconography of Landscape*, red. D. Cosgrove, S. Daniels, Cambridge 1988

- K. Bazarov, *Landscape Painting*, London 1981

- Ch. Sterling, *Martwa natura*, Warszawa 1998

Ikonografia XIX-XX w.

- *Ikonografia romantyczna* : Materiały Sympozjum Nieborów, 26-28 czerwca 1975, pod red. Marii Poprzęckiej, Warszawa 1977

- P. Krakowski, *Wątki znaczeniowe w architekturze wieku XIX*, "Zeszyty Naukowe. UJ, Prace z historii sztuki", zes. 11, 1973, s. 63-81

- W. Bałus, *Zjawisko historyzmu w architekturze wieku XIX. Próba opisu*, "Dzieła i Interpretacje", 3, 1995, s. 69-80

Nazwa przedmiotu	Historia technik artystycznych (obowiązkowy wykład z egzaminem)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki
Nazwa i kod przedmiotu w module	Warsztat historyka sztuki I, IHS-I-02-02 (dr Marcin Szymba); IHS-I-02-04 (Prof. dr hab. Piotr Krasny)
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	Obowiązkowy
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	Prof. dr hab. Piotr Krasny, dr Marcin Szymba
Sposób realizacji	Wykład
Wymagania wstępne i dodatkowe	Brak wymagań
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Stosowane metody dydaktyczne	Zasadnicze treści będą przekazywane w formie wykładów aktywizujących studentów. W przypadku omawiania technik architektonicznych i budowlanych wykłady będą ilustrowane slajdami i uzupełnione zajęciami terenowymi. W przypadku zajęć dotyczących pozostałych technik artystycznych, studentom będą prezentowane oryginalne dzieła sztuki w celu bezpośredniego zapoznania się z konkretnymi technikami. W czasie tych prezentacji studenci będą mogli dokładnie obejrzeć dzieła, a także prosić o wyjaśnienie wszelkich wątpliwości.
Sposób zaliczenia przedmiotu	Egzamin ustny
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu ustnego, a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach. Egzamin ustny w sesji zimowej, obejmuje zagadnienia zaprezentowane na zajęciach. Wskazana literatura ma służyć ugruntowaniu wiedzy przekazanej w trakcie zaliczenia z przedmiotu. Student przystępujący do egzaminu odpowiada na dwa pytania zawarte w wylosowanym przez siebie zestawie pytań. Każdy zestaw obejmuje zarówno zagadnienia z zakresu technik architektonicznych i budowlanych, jak i z zakresu pozostałych technik artystycznych. Uczestnictwo w zajęciach jest obowiązkowe, ponieważ literatura pomocnicza nie obejmuje wszystkich kwestii poruszanych w trakcie tych zajęć, a bezpośredni kontakt z dziełem sztuki jest podstawą edukacji historyczno-artystycznej.
Opis przedmiotu	W trakcie zajęć zostaną przedstawione podstawowe techniki stosowane w budownictwie, malarstwie, grafice, rzeźbie i rzemiośle artystycznym. Każda z technik będzie prezentowana w ujęciu ściśle technicznym oraz historycznym. Szczególny nacisk zostanie położony na wskazanie, jakie możliwości daje dana technika artyście i jakie nakłada na niego ograniczenia. Szczegółowy wykaz zagadnień: 1. Kamień jako materiał budowlany. 2. Cegła – definicja, rodzaje, sposób wytwarzania, właściwości.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Zaprawa murarska – rodzaje, tradycyjne metody produkcji, zastosowanie. 4. Drewno jako materiał budowlany. 5. Zastosowanie żelaza w architekturze 6. Czynniki determinujące formę architektoniczną (geomorfologia, kontekst urbanistyczny i krajobrazowy, regulacje prawne, zwyczaj itp.). 7. Rysunek architektoniczny – typologia i rozwój historyczny. 8. Konstrukcje drewniane 9. Konstrukcje murowane (fundamentowanie, struktura i faktura muru, konstrukcja i artykulacja ścian). Porządki architektoniczne w architekturze starożytnej i nowożytnej. Typy podpór w architekturze murowanej. 10. Typy przekryć w budownictwie historycznym. 11. Formy otworów okiennych i portali. 12. Typologia historycznych systemów grzewczych, komunikacyjnych i sanitarnych. 13. Konstrukcja i pokrycie dachów w budowlach historycznych 13. Techniki rysunku, akwarela i gwasz. 14. Techniki malarstwa monumentalnego (fresk, fresk suchy, współczesne techniki malarstwa ściennego, mozaika, witraż). 15. Malarstwo enkaustyczne i temperowe. 16. Malarstwo olejne. 17. Rzeźba w glinie i w gipsie, rzeźba odlewana ze stopów metali. 18. Rzeźba w kamieniu. Snycerstwo. 19. Graficzne techniki wypukłodrukowe. 20. Graficzne techniki wklęsło- i płaskodrukowe. 21. Techniki ceramiki artystycznej. 22. Techniki złotnicze i jubilerskie. 23. Konwisarstwo, metaloplastyka, kowalstwo artystyczne. 24. Podstawowe metody badań nad dziejami technik artystycznych. Historyczne traktaty technologiczne i podręczniki prezentujące dawne techniki artystyczne.
<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<p>A. Rzeźba, rzemiosło artystyczne, malarstwo, grafika <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i>, pod red. S. Kozakiewicza, Warszawa 1969; Wydanie nowe [zmienione] Warszawa 1996</p> <p>- J. Adeline, <i>Lexique des termes d'art</i>, Paris b.r.</p> <p>- L. Slobodkin, <i>Sculpture. Principles and Practice</i>, Cleveland 1949</p> <p>- M. Baxandall, <i>The Limewood Sculptors of Renaissance Germany</i>, New Haven-London 1980</p> <p>- K. Kalinowski, <i>Warsztat barokowego rzeźbiarza</i>, "Artium Quaestiones", 7, 1995, s. 103-140</p> <p>- M. Gradowski, <i>Dawne złotnictwo. Technika i terminologia</i>, Warszawa 1980</p>

- M. Gradowski, *Znaki na srebrze*, Warszawa 1993
- L. Danckert, *Handbuch der europäischen Porzellans*, München 1967
- L. Chrościcki, *Porcelana - znaki wytwórni europejskich*, Warszawa 1974
- E. Konecka, J.M. Łosiowie, L. Winogradow, *Polska porcelana*, Wrocław 1975
- J. Werner, *Podstawy technologii malarstwa i grafiki* (różne wydania)
- W. Ślesiński, *Techniki malarskie. Spoiwa mineralne*, Warszawa 1983
- W. Ślesiński, *Techniki malarskie. Spoiwa organiczne*, Warszawa 1984
- J. Białostocki, *W pracowniach dawnych grafików*, Warszawa 1957
- A. Jurkiewicz, *Podręcznik metod grafiki artystycznej*, opracował i rozszerzył R. Artymowski, Warszawa 1975
- K. Krużel, *Wśród starych rycin. Wybrane aspekty opracowania formalnego dawnej grafiki*, Kraków 1999

B. Architektura:

Źródła:

- Witruwiusz, *De architectura libri decem*, tłum. K. Kumaniecki, Warszawa 1956
- Leon Battista Alberti, *De re aedificatoria libri decem*, tłum. I. Biegańska, Warszawa 1960
- *Krótką nauka budownicza dworów, pałaców, zamków podług nieba i zwyczaju polskiego*, 1659, opr. A. Miłobędzki, Wrocław 1957

Literatura:

a. Leksykony:

- *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, pod red. S. Kozakiewicza, Warszawa 1969; Wydanie nowe [zmienione] Warszawa 1996
- W. Szolginia, *Ilustrowana encyklopedia dla wszystkich, Architektura i budownictwo*, Warszawa 1986.

b. Opracowania:

- M. Arszyński, *Technika i organizacja budownictwa ceglanego w Prusach w końcu XIV w. i w pierwszej połowie XV wieku*, Warszawa 1970 („Studia z Dziejów Rzemiosła i Przemysłu, t. IX”)

- J. Gimpel, *Jak budowano w średniowieczu*, Warszawa 1968
- H. Jabłczyńska-Jędrzejewska, *Dawne zaprawy budowlane*, KAU, III, 1958, z. 1

- L. Kajzer, *Wstęp do badań archeologiczno-architektonicznych*, Łódź 1984

- L. Majdecki, *Historia ogrodów*, Warszawa 1978

- J. Rejchel, *Kamienny Kraków*, wyd. II, Kraków 2005.

- W. Tatarkiewicz, *Czarny marmur w Krakowie*, PKHS, X, 1952

- I. Tłoczek, *Polskie budownictwo drewniane*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1980

- T. Tołwiński, *Urbanistyka*, t. I-II, Warszawa 1937

- W. Wróbel, *Zarys dziejów budowy miast w Polsce*, Warszawa 1971

- A. Wyrobisz, *Budownictwo murowane w Małopolsce w XIV, XV w.*, Wrocław 1963 ("Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu", t. III)

- A. Wyrobisz, *Stan badań nad historią budownictwa w Polsce do końca XVIII w.*, Wrocław 1964 ("Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu", t. IV)

Nazwa przedmiotu	Nauki pomocnicze historii (obowiązkowy wykład konwersatoryjny z egzaminem)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki
Nazwa i kod przedmiotu w module	Warsztat historyka sztuki I, IHS-I-02-06
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	Obowiązkowy
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	Osoby wyznaczone przez Dyрекcję IH, w ramach posiadanych możliwości kadrowych Instytutu
Sposób realizacji	Wykład konwersatoryjny
Wymagania wstępne i dodatkowe	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład konwersatoryjny połączony z prezentacją multimedialną oraz analizą, wspólnie ze studentami, wybranych gatunków źródeł historycznych.
Sposób zaliczenia przedmiotu	Egzamin pisemny
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Warunkiem uzyskania zaliczenia jest systematyczne i aktywne uczestnictwo w zajęciach. W czasie zajęć studenci będą przygotowywać krótkie referaty na wybrane tematy, będziemy też wspólnie analizować wybrane gatunki źródeł historycznych. Zajęcia będą koncentrowały się na omówieniu najważniejszych problemów z zakresu nauk pomocniczych historii w związku z historią sztuki. Będą jednocześnie ukierunkowane na przygotowanie studentów do egzaminu. Dlatego też zajęcia są obowiązkowe i na każdych zajęciach będzie sporządzana lista obecności.</p> <p>Zajęcia kończą się egzaminem pisemnym obejmującym materiał zaprezentowany w trakcie zajęć oraz zawarty w podręczniku J. Szymańskiego, Nauki pomocnicze historii, Warszawa [różne daty wydań]. Aby uzyskać zaliczenie testu należy otrzymać minimum 60% punktów.</p>
Opis przedmiotu	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów historii sztuki z naukami pomocniczymi historii, które w dużym stopniu są również naukami pomocniczymi historii sztuki. Zajęcia są ukierunkowane na potrzeby historyków sztuki, a więc są prowadzone inaczej niż na studiach historycznych, punkt ciężkości położony jest na te dyscypliny i te problemy, które są najbardziej przydatne w praktyce badawczej historyka sztuki. Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z różnymi gatunkami źródeł historycznych i przygotowanie ich do odczytywania i interpretacji tych źródeł. W trakcie zajęć omawiane będą źródła pisane, źródła materialne oraz źródła ikonograficzne wchodzące w zakres nauk pomocniczych historii.</p> <p>Tematyka zajęć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zajęcia wstępne: charakterystyka nauk pomocniczych historii 2. Genealogia: podstawowe pojęcia genealogiczne, historia badań genealogicznych, miejsce genealogii w badaniach z zakresu historii sztuki

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Źródła do genealogii: tradycja ustna, prywatne zapiski genealogiczne, dokumenty, akta, pomniki 4. Herbarze jako źródła do genealogii i heraldyki. 5. Heraldyka: definicja herbu, geneza i zasady budowy herbu, heraldyka w badaniach historii sztuki 6. Charakterystyka wybranych działów heraldyki: heraldyka państwowa, ziemska, miejska 7. Charakterystyka wybranych działów heraldyki c.d.: heraldyka kościelna, szlachecka, mieszczańska, nobilitacje, indygenaty 8. Sfragistyka: definicja pieczęci, budowa pieczęci, funkcje pieczęci, pieczęć jako dzieło sztuki. 9. Treści ideowe pieczęci ksiąg piastowskich 10. Pieczęcie królów polskich 11. Archeologia prawna (nauka o znakach władzy i prawa): ogólna charakterystyka przedmiotu badań archeologii prawnej, związek archeologii prawnej z badaniami z zakresu historii sztuki 12. Historia insygniów władzy książęcej i królewskiej 13. Insygnia władzy kościelnej, urzędników zarządu centralnego, władz miejskich i cechowych 14. Znaki Uniwersytetu Jagiellońskiego 15. Źródła pisane w warsztacie historyka sztuki 16. Dyplomatyka: definicja dokumentu, funkcje dokumentu, klasyfikacje dokumentów 17. Formularz dokumentu, kancelarie książęce i królewskie 18. Notariat publiczny, instrument notarialny, znaki notarialne 19. Paleografia z elementami neografii: brachygrafia (system skrótów), rozwój pisma dokumentowego XI – XVII wiek 20. Paleografia praktyczna: czytanie dokumentu z XI wieku 21. Paleografia praktyczna: czytanie dokumentu z XII wieku 22. Paleografia praktyczna: czytanie dokumentu z XIII wieku 23. Paleografia praktyczna: czytanie dokumentu z XIV wieku 24. Paleografia praktyczna: czytanie dokumentu z XV wieku 25. Chronologia: historyczny rozwój kalendarza, budowa kalendarza, kalendarz juliański, kalendarz gregoriański. 26. Kalendarz liturgiczny i jego związek z ikonografią kościelną 27. Praktyczne rozwiązywanie dat według datacji rzymskiej oraz datacji według świąt i świętych. 28. Epigrafika na przykładzie zabytków krakowskich – zajęcia w kościele Mariackim. 29. Ikonografia historyczna jako nauka pomocnicza historii 30. Podsumowanie zajęć, zaliczenia
<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<p>Literatura podstawowa: - J. Szymański, <i>Nauki pomocnicze historii</i>, Warszawa 2004 (oraz wcześniejsze wydania)</p> <p>Literatura uzupełniająca: - W. Semkowicz, <i>Paleografia łacińska</i>, wyd. 2, Kraków 2002</p> <p>- A. Gieysztor, <i>Zarys dziejów pisma łacińskiego</i>, Warszawa 1073</p>

- M. Bielińska, A. Gąsiorowski, K. Maleczyński, *Dyplomatyka wieków średnich*, Warszawa 1971

- *Chronologia polska*, pod red. B. Włodarskiego, Warszawa 1957

- M. Gumowski, M. Haisig, S. Mikucki, *Sfragistyka*, Warszawa 1960

- W. Dworzaczek, *Genealogia*, Warszawa 1959

- R. Kiersnowski, *Wstęp do numizmatyki polskiej wieków średnich*, Warszawa 1964

- W. Maisel, *Archeologia prawna Polski*, Warszawa – Poznań 1982

- W. Maisel, *Archeologia prawna Europy*, Warszawa – Poznań 1989

Wybrane monografie:

- A. Chmiel, *Pieczenie Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie*, Kraków 1996

- K. Filipow, *Falerystyka polska XVII – XIX w.*, Białystok 2003

- W. Garbaczewski, *Ikonoграфия monet piastowskich 1175 – ok. 1280*, Warszawa-Lublin 2007

- A. Jaworska, *Orzeł Biały. Herb państwa polskiego*, Warszawa 2003

- M. Kaganiec, *Heraldyka Piastów śląskich 1146-1707*, Katowice 1992

- R. Kiersznowski, *Moneta w kulturze wieków średnich*, Warszawa 1988

- S. K. Kuczyński, *Pieczenie ksiąg mazowieckich*, Warszawa 1978

- S. K. Kuczyński, *Polskie herby ziemskie. Geneza, treści, funkcje*, Warszawa 1993

- M. Kula, *Miary i ludzie*, Warszawa, 2004, 2 wyd.

- Z. Piech, *Ikonoграфия pieczęci Piastów*, Kraków 1993

- Z. Piech, *Monety, pieczenie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów*, Warszawa 2003

- E. Potkowski, *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984
- J. Ptak, *Chorągiew w komunikacji społecznej w Polsce piastowskiej i jagiellońskiej*, Lublin 2002
- H. Seroka, *Herby miast małopolskich do końca XVIII wieku*, Warszawa 2002
- J. Szymański, *Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego*, Warszawa 1994
- J. Szymański, *Herbarz rycerstwa polskiego z XVI wieku*, Warszawa 2001
- B. Trelińska, *Gotyckie pismo epigraficzne w Polsce*, Lublin 1991
- B. Trelińska, *Album armorum nobilium Regni Poloniae XV – XVIII saec. Herby obilitacji i indygenatów XV – XVIII w.*, Lublin 2001

Dla studentów szczególnie zainteresowanych poszczególnymi naukami pomocniczymi historii zaleca się poniższą literaturę przedmiotu:

Dyplomatyka – paleografia – kodykologia:

- A. Adamska, *Arengi w dokumentach Władysława Łokietka. Formy i funkcje*, Kraków 1999.
- A. Bartoszewicz, *Piśmienność mieszczańska w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012.
- A. Biernat, *Dziewiętnastowieczne napisy epigraficzne na ziemiach Królestwa Polskiego*, Wrocław 1987.
- J. W. Boguniowski, *Rozwój historyczny ksiąg liturgii rzymskiej do Soboru Trydenckiego i ich recepcja w Polsce*, Kraków 2001.
- B. Kürbis, *Na progach historii. II. O świadectwach do dziejów kultury w Polsce średniowiecznej*, Poznań 2001.
- K. Ciechanowski, *Epigrafia romańska i wczesnogotycka w Polsce*, Wrocław 1965.
- J. Dąbrowski, *Dawne dziejopisarstwo polskie (do roku 1480)*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1964.
- W. Drelicharz, *Idea zjednoczenia królestwa w średniowiecznym dziejopisarstwie polskim*, Kraków 2012.
- A. Gieysztor, *Zarys dziejów pisma łacińskiego*, wyd. 2, Warszawa 2009.
- J. Grabowski, *Kancelarie i dokumenty ksiąg mazowieckich w latach 1341-1381. Ośrodki zarządzania i kultury*, Warszawa

1999.

A. Gut, *Formularz dokumentów ksiąg zachodniopomorskich do poł. XIV w.*, Szczecin 2002

Jak czytać rękopis średniowieczny, pod red. P. Géhin, tłum. B. Spieralska, Warszawa 2008.

S. Kętrzyński, *Zarys nauki o dokumencie polskim wieków średnich*, wyd.2, Poznań 2008.

W. Kowalski, „Do zmartwychwstania swego za pewnym wodzem Kristusem...”. *Staropolskie inskrypcje północnozachodniej Małopolski*, Kielce 2004.

K. Mieszkowski, *Studia nad dokumentami katedry krakowskiej XIII wieku. Początki kancelarii biskupiej*, Wrocław 1974.

T. Nowakowski, *Idee areng dokumentów ksiąg polskich do poł. XIII w.*, Bydgoszcz 1999.

A. Petrucci, *Pismo. Idea i przedstawienie*, przeł. A. Osmólska-Mętrak, Warszawa 2010.

E. Potkowski, *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984.

E. Potkowski, *Książka i pismo w średniowieczu. Studia z dziejów kultury piśmiennej i komunikacji społecznej*, Pułtusk 2006.

L. D. Reynolds, N. G. Wilson, *Skrybowie i uczeni. O tym, w jaki sposób antyczne teksty literackie przetrwały do naszych czasów*, przeł. P. Majewski, Warszawa 2008.

W. Semkowicz, *Paleografia łacińska*, wyd. 2, Kraków 2002..

D. A. Sikorski, *Anglosasi i wpływy anglosaskie w skryptoriach karolińskich do końca IX wieku (Studium paleograficzno-kodykologiczne)*, Poznań 2005.

K. Skupieński, *Funkcje małopolskich dokumentów w sprawach prywatnych do roku 1306*, Lublin 1990.

E. Suchodolska, *Kancelarie na Mazowszu w latach 1248-1345. Ośrodki zarządzania i kultury*, Warszawa 1977.

J. Szymański, *Pismo łacińskie i jego rola w kulturze*, Wrocław 1975.

J. Szymański, *Opera selecta*, red. i oprac. T. Giergiel i B. Trelińska, Warszawa 2009.

B. Trelińska, *Gotyckie pismo epigraficzne w Polsce*, Lublin 1991.

J. Wiesiołowski, *Kolekcje historyczne w Polsce średniowiecznej*, Wrocław 1967.

**Sfragistyka – heraldyka – numizmatyka – archeologia
prawna – ikonografia historyczna:**

P. Burke, *Naoczność. Materiały wizualne jako świadectwa*

historyczne, tłum. J. Hunia, Kraków 2012.

Z. Dalewski, *Władza, przestrzeń, ceremoniał. Miejsce i uroczystość inauguracji władcy w Polsce średniowiecznej do końca XIV w.*, Warszawa 1996.

W. Drelicharz, Z. Piech, *Dawne i nowe herby Małopolski*, Kraków 2004

K. Filipow, *Falerystyka polska XVII – XIX w.*, Białystok 2003

W. Garbaczewski, *Ikonografia monet piastowskich 1175-ok.1280*, Warszawa-Lublin 2007.

K. Górski, **Wstęp**, w: *Jana Długosza Banderia Prutenorum*, wyd. K. Górski, Warszawa 1958.

A. Jaworska, *Orzeł Biały. Herb państwa polskiego*, Warszawa 2003.

M. Kaganiec, *Heraldyka Piastów śląskich 1146-1707*, Katowice 1992.

R. Kiersnowski, *Historia – pieniądz – herb. Opera selecta*, Warszawa 2008.

R. Kiersnowski, *Moneta w kulturze wieków średnich*, Warszawa 1988.

R. Kiersnowski, *Wstęp do numizmatyki wieków średnich*, Warszawa 1988.

S. K. Kuczyński, *Pieczenie książąt mazowieckich*, Wrocław 1978.

S. K. Kuczyński, *Polskie herby ziemskie. Geneza, treści, funkcje*, Warszawa 1993.

J. Lileyko, *Regalia polskie*, Warszawa 1987.

W. Maisel, *Archeologia prawna Polski*, Warszawa 1982.

Orzeł Biały - 700 lat herbu państwa polskiego. 26 czerwca - 15 października 1995 [Katalog wystawy na Zamku Królewskim w Warszawie], Warszawa 1995.

T. Panfil, *Lingua symbolica. O pochodzeniu i znaczeniach najstarszych symboli heraldycznych w Polsce*, Lublin 2002.

M. Pastoureau, *Średniowieczna gra symboli*, przeł. H. Igalson-Tygielska, Warszawa 2006.

Z. Piech, *Ikonografia pieczęci Piastów*, Kraków 1993.

Z. Piech, *Monety, pieczęcie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów*, W-wa 2003.

Pieczenie herbowe, herby na pieczęciach, pod red. W. Drelicharza i Z. Piecha, Warszawa 2011.

J. Ptak, *Chorągiew w komunikacji społecznej w Polsce piastowskiej i jagiellońskiej*, Lublin 2002.

M. Rożek, *Polskie insygnia koronacyjne. Symbole władzy państwowej*, Kraków 2011.

H. Seroka, *Herby miast małopolskich do końca XVIII wieku*,

Warszawa 2002.

W. Strzyżewski, *Treści symboliczne herbów miejskich na Śląsku, Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim do końca XVIII wieku*, Zielona Góra 1999.

K. Stopka, *Na wieczystą pamiątkę i symbol: Banderia Prutenorum: dzieło, autorzy, losy*, w: *Banderia Prutenorum*, Proszówki-Kraków 2009.

S. Suchodolski, *Numizmatyka średniowieczna. Moneta źródłem archeologicznym, historycznym i ikonograficznym*, Warszawa 2012.

J. Szymański, *Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego*, Warszawa 1994.

Współczesna heraldyka samorządowa i jej problemy, pod red. W. Drelicharza i Z. Piecha, Kraków 2000.

Genealogia – chronologia – geografia historyczna:

M. Antoniewicz, *Protopłaści książąt Radziwiłłów. Dzieje mitu i meandry historiografii*, Warszawa 2011.

J. Bieniak, *Polskie rycerstwo średniowieczne. Wybór pism*, Kraków 2002.

Chronologia polska, pod red. B. Włodarskiego, wyd. 2, Warszawa 2007.

W. Dworzaczek, *Genealogia*, Warszawa 1959.

J. Grabowski, *Dynastia Piastów mazowieckich. Studia nad dziejami politycznymi Mazowsza, intytulacją i genealogią książąt*, Kraków 2012.

Z. Gloger, *Geografia historyczna ziem dawnej Polski*, Kraków 1900; reprint: Kraków 1985.

Z. Guldon, J. Powierski, *Podziały administracyjne Kujaw i ziemi dobrzyńskiej w XIII-XIV wieku*, Warszawa-Poznań 1974.

K. Jasiński, *Prace wybrane z nauk pomocniczych historii*, Toruń 1996.

K. Jasiński, *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich*, Poznań – Wrocław 2001.

K. Jasiński, *Rodowód Piastów śląskich, t. I-III*, Wrocław 1973-1977; wyd. 2, Kraków 2007.

T. Jurek, *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*, Poznań 1996.

W. Kula, *Miary i ludzie*, wyd. 2, Warszawa 2004.

J. Kurtyka, *Tęczyńscy. Studium z dziejów polskiej elity możnowładczej w średniowieczu*, Kraków 1997.

J. Natanson-Leski, *Rozwój terytorialny Polski od czasów najdawniejszych do okresu przebudowy państwa w latach 1569-1572*, Warszawa 1964.

- B. Nowak, *Ród Porajów w Małopolsce w średniowieczu*, Kraków 2009.
- J. Naumowicz, *Chrześcijańska rachuba lat. Historyczno-teologiczne podstawy systemu Dionizego Mniejszego*, Kraków - Tyniec 2000.
- Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach. Podziały administracyjne i kościelne w XIII-XVI wieku*, pod red. Z. H. Nowaka, Toruń 2001.
- E. Rymar, *Rodowód książąt pomorskich*, t. I-II, Szczecin 1995.
- W. Semkowicz, *Ród Pałuków*, Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydz. Hist. - Filozof., t. 49, Kraków 1907.
- S. Szybkowski, *Kujawska szlachta urzędnicza w późnym średniowieczu (1370-1501)*, Gdańsk 2006.
- P. Tyszka, *Obraz przestrzeni miejskiej Krakowa XIV-XV wieku w świadomości jego mieszkańców*, Lublin 2001.
- H. Wąsowicz, *Chronologia średniowieczna*, Lublin 2013.
- H. Wąsowicz, *Kalendarz ksiąg liturgicznych Krakowa do połowy 16 wieku. Studium chronologiczno-typologiczne*, Lublin 1995.
- H. Wąsowicz, *Łaciński kalendarz sylabiczny (Cisjojanus) do połowy XVI w.*, Lublin 1986.
- Z. Wdowiszewski, *Genealogia Jagiellonów i Domu Wazów w Polsce*, Kraków 2005.
- J. Wroniszewski, *Szlachta ziemi sandomierskiej w średniowieczu. Zagadnienia społeczne i gospodarcze*, Poznań-Wrocław 2011.

Nazwa przedmiotu	Konwersatoria i wykłady z oferty dydaktycznej Instytutu Historii Sztuki i Wydziału
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki
Nazwa i kod przedmiotu w module	
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	Obowiązkowy w ramach modułu (wybór wykładów z oferty Instytutu – dowolny)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	
Sposób realizacji	Wykłady i konwersatoria
Wymagania wstępne i dodatkowe	Brak
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Stosowane metody dydaktyczne	Wykłady i konwersatoria bogato ilustrowane slajdami, uzupełnione dyskusją, opartą na lekturze, wskazanej przez wykładowców, konsultacje
Sposób zaliczenia przedmiotu	Zaliczenie
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	Zaliczenie na podstawie testów kompetencyjnych, w terminie wyznaczonym przez prowadzącego - po omówieniu całego przewidzianego w programie zajęć materiału. Testy obejmują wyłącznie materiał omawiany i analizowany w trakcie konwersatoriów. W przypadku usprawiedliwionej absencji zajęcia można zaliczyć w toku konsultacji z prowadzącym
Opis przedmiotu	W Instytucie Historii Sztuki omawiane są różne zagadnienia prezentowane w formie wykładów monograficznych i konwersatoriów, w trakcie których studenci powinni uzyskać nie tylko rzeczową wiedzę, ale także znajomość metod stosowanych w najnowszych badaniach historyczno-artystycznych. Prowadzący w trakcie zajęć omawiają wybrany okres w dziejach sztuki średniowiecznej i nowożytnej, twórczość jednego, lub grupy kluczowych artystów, albo wybrane zagadnienie o znaczeniu kluczowym dla badań nad sztuką dawną, posługując się przy tym najnowszą literaturą przedmiotu i odwołując do najnowszych tendencji metodologicznych. Istotnym walorem zajęć jest równowaga pomiędzy aspektem syntetycznym i analitycznym, co ma na celu zarówno zarysowanie obrazu szerokich zjawisk w historiografii artystycznej, jak szczegółową prezentację istotnych dzieł sztuki, motywów ikonograficznych, zagadnień „biografistyki”, aspektów fundatorskich, a także zagadnień społecznego odbioru sztuki. Tematy konwersatoriów zmieniają się w każdym roku (to samo zagadnienie może „wrócić” najwcześniej po trzech latach). Student zobowiązany jest zaliczyć obowiązkowo 60 godz. z oferty zaprezentowanej Instytut lub Wydział. Tematy i opis konwersatoriów są podawane przed rozpoczęciem roku akademickiego.
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	Literatura jest dobierana do problematyki poszczególnych konwersatoriów